

رشته‌ی ریاض و فن

(پنج‌شنبه ۱۰/۴/۸۹)

* نگاه کلی

بچه‌ها سلام، از ته دل به شما خسته نباشید می‌گویم، چون حالا وقت گفتنِ یک «خسته نباشید» جانانه به شماست (اگر نقد آخرین آزمون تعاونی سنجش را خوانده‌باشید، بیش‌تر متوجه منظورم می‌شوید). بعید می‌دانم که در پاسخ‌دادن به پرسش‌های ادبیات ناموفق بوده‌باشید؛ می‌دانید چرا؟ چون اگر این‌طور بود به سایت ما سر نمی‌زدید و حوصله‌ی پی‌گیری نقد این آزمون را نداشتید! قبول دارید؟!

خُب، پس با این پیش‌داوری منطقی و امیدوارکننده، برویم به سراغ نقد آزمون ادبیات شما. آزمون سختی بود. به‌سختی آزمون‌های ادبیات چند سال گذشته؛ بنابراین درصد بالای ۵۰ قابل‌قبول؛ درصد بالای ۶۰ خوب و دیگر درصدهای بالای ۷۰ خیلی خوب تا عالی به حساب می‌آید.

شیوه و نگرش طرح سؤال‌های ادبیات امسال تفاوت چندانی با سال‌های گذشته ندارد. حد انتظار طراح یا طراحان محترم از داوطلبان بسیار بسیار بالاتر از انتظاری است که اغلب دبیران محترم ادبیات در کلاس‌های درس از دانش‌آموزان خود دارند. در پرسش‌های مربوط به مبحث «تناسب مفهومی» و هم‌چنین «آرایه‌های ادبی» ۴۴ بیت مطرح‌شده‌است که ۴۲ بیت آن، از متون خارج از کتاب‌های درسی انتخاب شده‌است. روشن است که خواندن، معناکردن و تحلیل‌نمودن ۴۲ بیت خارج از کتاب، در زمانی کوتاه و آن هم سر جلسه‌ی کنکور، نیاز به آشنایی نسبتاً گسترده با ادبیات فارسی و تمرین و مطالعه‌ی سنجیده و کارآمد دارد که بدون شک با خواندن خطبه‌خط کتاب درسی و ازبرکردن یک‌سری نکته‌ی کلیشه‌ای و عاری از ذوق و زیبایی به‌دست نمی‌آید. البته ایرادهایی هم بر نوع طراحی سؤال‌ها وارد است؛ از جمله:

۱- خواستن معنای واژه‌ها، خارج از متن

۲- طرح پرسش‌های املا از متون پرتکلف و گهگاه بی‌مایه‌ی گذشتگان که امروزه هیچ کاربردی ندارند. (این نوع نثر در برابر نثر پویا و زنده‌ی معاصر، حرفی برای گفتن ندارد و به‌همین دلیل به‌کُنج فراموشی رانده‌شده‌است.)

۳- بی‌توجهی به برخی از دقایق و ظرافت‌های دستوری که دست‌کم در یکی دو دهه‌ی اخیر مورد توجه دستورنویسان و صاحب‌نظران قرار گرفته‌است.

۴- طرح پرسش از نکته‌هایی که دبیران و حتی دستورنویسان بر سر آن‌ها اختلاف‌نظر دارند!

با این حال در مقایسه با بسیاری از آزمون‌ها، این آزمون سنجیده، پخته و پرمحتوا بوده‌است که جای سپاس دارد؛ به یاد این بیت حافظ افتادم که:

«چو قسمت ازلی بی‌حضور ما کردند / گر اندکی نه به وفق رضاست، خرده‌مگیر»

* پرسش‌های ابتکاری و نو

شماره پرسش	توضیح
۹	«اضافه‌ی تشبیهی»، حالتی از آرایه‌ی تشبیه است؛ پس در واقع طراح محترم، با این تست، از آرایه‌ی تشبیه به شیوه‌ای نو و تازه سؤال طرح کرده‌است. (البته این سؤال شاید برای شما تازگی داشته‌باشد؛ وگرنه از رایج‌ترین گونه‌های سؤال در آزمون‌های نظام قدیم آموزشی به حساب می‌آید.)
۱۱	از مبحث «شیوه‌ی عادی و شیوه‌ی بلاغی بیان جمله‌ها» هنوز در آزمون سراسری سؤال‌ی طرح نشده‌بود. (در گزینه‌های ۱، ۳ و ۴، فعل در پایان جمله نیامده‌است و به‌همین دلیل شیوه‌ی بیان را از حالت عادی به حالت بلاغی تبدیل کرده‌است.) تنها ایرادی که بر این سؤال وارد است، انتخاب گزینه‌ها از میان شعرهاست. طراح یا طراحان محترم باید توجه داشته‌باشند که دستور فعلی دبیرستانی، دستور «نثر علمی - خبری معاصر» است نه دستور «شعر گذشته». شعر گذشته که در حوزه‌ی دستور تاریخی بررسی می‌شود؛ به‌همین دلیل در متن درس‌های دستوری کتاب‌های زبان فارسی عمومی، هیچ بیت و مصرعی به‌عنوان مثال نیامده‌است.

* پرسش‌های دشوار یا وقت‌گیر

شماره پرسش	توضیح
۵	اولین غلط املائی این متن، سورت (تندی و شدت) است که در کتاب پیش‌دانشگاهی آمده‌است؛ اما واژه‌ی «مرعی» به‌معنای «رعایت‌شده» در هیچ جای کتاب درسی نیامده‌است و هیچ دانش‌آموز، دانش‌جو یا دانش‌آموخته‌ی این سرزمین نیز به دانستن معنای آن محتاج نیست مگر هنگام خواندن چنین متن‌های کم‌مایه و تاروپود گسیخته‌ای! (متن این تست از ترجمه‌ی «سعدالدین وراوینی» بر «مرزبان‌نامه»، انتخاب شده‌است که در کتاب درسی به‌عنوان یک نثر متکلف و مصنوع معرفی شده و در هیچ جای کتاب درسی، حتی یک سطر از این کتاب یا چنین کتاب‌های پرتکلفی نیامده‌است و حالا سر جلسه‌ی کنکور، دانش‌آموز ما باید چنین متن‌هایی را بخواند و درباره‌ی درستی یا نادرستی املا‌ی واژه‌های بی‌کاربرد آن‌ها تصمیم بگیرد و سرنوشت تحصیلی خود را رقم بزند! واقعاً با چه منطق و چه استدلالی به طرح چنین تست‌هایی می‌پردازیم؟)
۱۰	بهترین راه برای پاسخ گفتن به این تست، پیدا کردن واژه‌های مشتق - مرکب در گزینه‌ها است. در گزینه‌ی ۱ و ۲، اصلاً واژه‌ی مشتق - مرکب به چشم نمی‌خورد. در گزینه‌ی سوم «زبرزنجیری» و در گزینه‌ی چهارم «ارائه‌شده» مشتق - مرکب هستند. «زبرزنجیری» صفت «واحدها» است و «واحدها» مضاف‌الیه «تشخیص» است. «ارائه‌شده» صفت «موضوعات» است و «موضوعات» خودش هسته‌ی گروه است نه مضاف‌الیه ← گزینه‌ی سوم اگر این راه را درپیش بگیریم و ابتدا به دنبال وابسته‌های مضاف‌الیه بگردیم، کارمان خیلی سخت و وقت‌گیر خواهد شد.
۱۱	توضیحش آمد.
۱۲	معمولاً دانش‌آموزان به ملّیت شاعران و نویسندگان توجهی ندارند (چون کسی به آن‌ها نمی‌گوید که به آن توجه کنند یا لزوم و ارزش این‌کار را برای آن‌ها روشن نمی‌سازد).

۱۴	پاسخ‌دادن به این سؤال تاحدی در گرو دانستن نامِ مثنوی‌های «هفت‌اورنگ» بود که در اعلام کتاب سال سوم دبیرستان آمده‌است.
۱۵	طراح محترم در مصراع دوم بیت اول، واژه‌ی «دوراندیش» را دارای ایهام دانسته است و آن را به دو شکل معنا کرده‌است: ۱- آینده‌نگر ۲- آن‌که به دوری و هجران می‌اندیشد. معنای دوم این واژه تنها با توجه به مصراع اول به ذهن‌خطور می‌کند و به‌رحال پاسخ‌دادن به این سؤال تنها از عهده‌ی دانش‌آموزان اهل شعر و ادب برمی‌آید و بس. (یا دانش‌آموزانی که کتاب آرایه‌های ادبی سال سوم انسانی را خوانده‌اند.)
۲۰	مفهوم مشترک سه گزینه‌ی دیگر «سختی و سوزاندگی هجران» است که تشخیص آن کار ساده‌ای نیست و هم‌چنین رسیدن به این‌که در بیت دوم اشاره‌ی خاصی به این مفهوم نشده‌است.
۲۱	معنا و مفهوم بیت سوم: دلبر، با جور و جفایت ما را کشته‌ای؛ اما هستی ما در گرو همین جفاکردن‌های توست. اگر کسی به مفهوم این بیت برسد، قبول می‌کند که میان گزینه‌های موجود، همین بیت به مصراع متن تست، نزدیک‌تر است.
۲۳	معنای بیت دوم: آن‌که خدا او را از خود براند، سرگردان است و راه به‌جایی نمی‌برد و آن‌که مورد توجه خدا باشد، هرگز به کسی محتاج نمی‌شود \Leftarrow نظر و لطف خدا مهم است \Leftarrow حدوداً به مفهوم عبارت متن تست نزدیک است.
۲۴	پری نهفته‌ی رخ و دیو در کرشمه‌ی حسن: شرایط به‌گونه‌ای است که چهره‌ی پری‌رویان و فرشته‌خویان پوشانده شده‌است و به گوشه‌ای رانده شده‌اند اما زشت‌سیمایان و دیوسیرتان مشغول خودنمایی و عرض‌اندام هستند!
۲۵	تنها برتری گزینه‌ی دوم بر گزینه‌ی نخست این است که بیت اول تنها از اهل و عیال و گرفتاری‌های همسر و فرزند حرف می‌زند، نه تمام تعلقات و وابستگی‌های دنیایی.

* پرسش‌های غیراستاندارد یا نادرست

شماره پرسش	توضیح
۳	واژه‌ی «تارک» در متن درس «ذکر حسین بن منصور» آمده‌است و جزو واژه‌هایی است که در واژه‌نامه پایان کتاب پیش‌دانشگاهی به معنای آن اشاره نشده‌است؛ بنابراین دانش‌آموز دقیق و درس‌خوان با توجه به عبارت متن درس «... مرد آن است که دست صفات- که کلاه همت از تارک عرش درمی‌کشد- قطع کند.» معنای آن را به ذهن می‌سپارد؛ یعنی آن را «فرق سر» معنا می‌کند. واقعاً با چه هدف یا استدلالی، طراح یا طراحان محترم، معنای نارایج «قله» را- که ربطی به معنای این واژه در متن درس ندارد- برای این واژه ارائه کرده‌اند؟ هدف چیست؟ تفکیک دانش‌آموزان درس‌خوان و آشنا با ادبیات از دیگران یا سردرگم‌کردن و ضرب‌شست‌نشان‌دادن به آن‌ها؟! مطمئناً این تست به سود دانش‌آموزانی بود که با معنای واژه‌های «هتاکی» و «تارک» آشنا نبودند و در همان ابتدا از پاسخ‌دادن به این پرسش صرف‌نظر کردند!

<p>گویا طراح محترم این پرسش، «کتابش» را یک واژه به‌شمار آورده‌است که اشتباهی فاحش است. می‌دانیم که «کتابش» یک گروه اسمی است؛ «کتاب» هسته‌ی این گروه و «ش» مضاف‌الیه آن است. چه‌طور می‌شود «کتابش» را متشکل از مضاف و مضاف‌الیه به‌حساب آورد و بعد آن را یک واژه در نظر گرفت؟ بدون‌شک، ضمیرهای پیوسته خود یک واژه‌اند که فقط استقلال کامل آوایی ندارند، اما از نظر دستوری کاملاً مستقل هستند و می‌توانند نقش‌های مضاف‌الیه، مفعول و متمم را در جمله به‌عهده گیرند. (کسی که «کتابش» را یک واژه بداند، باید «دیدمش» یا «بگیرش» و صدها مجموعه‌ی «فعل + مفعول» را نیز یک واژه به‌حساب آورد!)</p>	<p>۸</p>
---	----------

به امید پیروزی و سربلندی میهن عزیزمان، ایران!

دکتر هامون سبطی

دوستان عزیز از آقای دکتر سبطی خواهش کرده‌ایم که پاسخ‌گوی سؤالات شما در درس زبان و ادبیات فارسی باشند. شما می‌توانید سؤالات خود را در قسمت حرف‌های شما (در صفحه‌ی اصلی سایت نشر دریافت) برای ما بفرستید و منتظر پاسخ آن باشید.

رشته‌ی علوم تجربی

(جمعه ۸۹/۴/۱۱)

* نگاه کلی

بچه‌ها سلام، از ته دل به شما خسته نباشید می‌گویم، چون حالا وقت گفتنِ یک «خسته نباشید» جانانه به شماست (اگر نقد آخرین آزمون تعاونی سنجش را خوانده‌باشید، بیش‌تر متوجه منظورم می‌شوید). بعید می‌دانم که در پاسخ‌دادن به پرسش‌های ادبیات ناموفق بوده‌باشید؛ می‌دانید چرا؟ چون اگر این‌طور بود به سایت ما سر نمی‌زدید و حوصله‌ی پی‌گیری نقد این آزمون را نداشتید! قبول دارید؟!

خُب، پس با این پیش‌داوری منطقی و امیدوارکننده، برویم به سراغ نقد آزمون ادبیات شما. آزمون سختی بود. به‌سختی آزمون‌های ادبیات چند سال گذشته؛ بنابراین درصد بالای ۵۰ قابل‌قبول؛ درصد بالای ۶۰ خوب و دیگر درصدهای بالای ۷۰ خیلی خوب تا عالی به حساب می‌آید.

شیوه و نگرش طرح سؤال‌های ادبیات امسال تفاوت چندانی با سال‌های گذشته ندارد. حد انتظار طراح یا طراحان محترم از داوطلبان بسیار بسیار بالاتر از انتظاری است که اغلب دبیران محترم ادبیات در کلاس‌های درس از دانش‌آموزان خود دارند. در پرسش‌های مربوط به مبحث «تناسب مفهومی» و هم‌چنین «آرایه‌های ادبی» ۴۲ بیت مطرح‌شده‌است که ۳۴ بیت آن، از متون خارج از کتاب‌های درسی انتخاب شده‌است. روشن است که خواندن، معناکردن و تحلیل‌نمودن ۳۴ بیت خارج از کتاب، در زمانی کوتاه و آن هم سر جلسه‌ی کنکور، نیاز به آشنایی نسبتاً گسترده با ادبیات فارسی و تمرین و مطالعه‌ی سنجیده و کارآمد دارد که بدون شک با خواندن خطبه‌خط کتاب درسی و ازبرکردن یک‌سری نکته‌ی کلیشه‌ای و عاری از ذوق و زیبایی به‌دست نمی‌آید. البته ایرادهایی هم بر نوع طراحی سؤال‌ها وارد است؛ از جمله:

۱- خواستن معنای واژه‌ها، خارج از متن

۲- طرح پرسش‌های املا از متون پرتکلف و گهگاه بی‌مایه‌ی گذشتگان که امروزه هیچ کاربردی ندارند.

۳- بی‌توجهی به برخی از دقایق و ظرافت‌های دستوری که دست‌کم در یکی دو دهه‌ی اخیر مورد توجه دستورنویسان و صاحب‌نظران قرار گرفته‌است.

۴- طرح پرسش از نکته‌هایی که دبیران و حتی دستورنویسان بر سر آن‌ها اختلاف‌نظر دارند!

با این حال در مقایسه با بسیاری از آزمون‌ها، این آزمون سنجیده، پخته و پرمحتوا بوده‌است که جای سپاس دارد؛ به یاد این بیت حافظ افتادم که:

«چو قسمت ازلی بی‌حضور ما کردند / گر اندکی نه به وفق رضاست، خرده‌مگیر»

* پرسش‌های ابتکاری و نو

شماره پرسش	توضیح
۷	این نوع سؤال برای اولین بار در آزمون سراسری مطرح شده است. البته در تمرین‌های درس ساختمان واژه‌ی ۱ (کتاب زبان فارسی ۳) نظیر آن آمده است. (این سؤال یک ایراد علمی کوچک هم دارد که در ادامه به آن خواهیم رسید).
۱۰	مبحث انواع اضافه از دستور نوین فارسی حذف شده است اما دو اضافه‌ی «استعاری» و «تشبیهی» را باید شناخت زیرا حالتی خاص از آرایه‌های استعاری مکینه و تشبیه هستند؛ پس در واقع طراح محترم، از مبحث آرایه‌های ادبی، سؤالی طرح کرده است. البته تشخیص این‌که ترکیب‌هایی مانند «گل همیشه‌بهار» یا «درخت عزیز» وصفی هستند نه اضافی، نیاز به دید دستوری نیز دارد.
۱۷	این شیوه‌ی طرح سؤال در آزمون سراسری تازگی دارد.

* پرسش‌های دشوار یا وقت‌گیر

شماره پرسش	توضیح
۴	تشخیص این‌که در این متن، براعت (کمال و برتر) مناسب است و همچنین تشخیص غلط بودن املائی ضجرت (دلتنگی و ناراحتی) نیاز به اطلاعات کافی و تمرین در مبحث املا دارد.
۵	آمدن غلط املائی (مرضی حایل ← مرضی هایل) در گزینه‌ی چهارم، کمی کار را برای دانش‌آموز سخت می‌کند چون امکان دارد در گزینه‌های دیگر به اشتباه، غلط املائی در نظر بگیرد.
۸	احتمالاً طراح محترم این پرسش، «مانند» را یک واژه به‌شمار آورده است که کاملاً درست است. «مانند» هم‌چون «مثل»، «غیر»، «به‌استثنای»، «بهر»، «طی» و ... یک حرف اضافه است و کسره در پایان آن تکواژ وابسته است. توجه: تنها کسره‌ای که بین مضاف و مضاف‌الیه یا صفت و موصوف می‌آید (کسره‌ی نقش‌نمای اضافه و صفت) یک واژه و یک تکواژ آزاد به‌شمار می‌آید. مطمئناً کسی نمی‌پذیرد که در ترکیب «مانند مهندسی»، «مانند» هسته‌ی گروه و «مهندسی» مضاف‌الیه آن است! پس کسره در این‌جا نقش‌نمای اضافه و صفت نیست، بنابراین یک واژه نیست بلکه فقط یک تکواژ است. توجه: کسره در پایان دو حرف‌اضافه‌ی «برای» و «بدون» حتی تکواژ هم نیست زیرا اگر آن را جدا کنیم «برای» و «بدون» باقی می‌ماند که این دو عنصر در فارسی امروز معنا و مفهومی ندارند پس مجبوریم که «برای» و «بدون» را بر روی هم یک واژه و یک تکواژ به حساب آوریم. (اگر طراح محترم «مجسم می‌کند» را فعل مرکب فرض کرده باشد، بسیار بی‌احتیاطی کرده است، زیرا مجسم می‌کند = مجسم می‌گرداند ← «مجسم» مسند است. البته می‌شود این فعل را به‌گونه‌ی دیگری نیز بررسی کرد که به‌هیچ‌رو در حد انتظار کتاب درسی از دانش‌آموزان نیست.)

۹	واژه‌ی «قلمرو» مرکب است: قلم + رو. «قلم» در این‌جا مجاز از فرمان و دست‌خط است ⇐ قلم‌رو: جایی که فرمان کسی روان است و خط او خوانده‌می‌شود، محدوده‌ی فرمان‌روایی البته این واژه در تست‌های زبان فارسی سال‌های گذشته مطرح شده‌بود.
۱۰	توضیحش آمد!
۱۱	از مبحث «شیوه‌ی عادی و شیوه‌ی بلاغی بیان جمله‌ها» هنوز در آزمون سراسری سال‌های گذشته سؤال‌ی طرح نشده‌بود. (در گزینه‌های ۱، ۲ و ۳، فعل در پایان جمله نیامده‌است و به‌همین دلیل شیوه‌ی بیان را از حالت عادی به حالت بلاغی تبدیل کرده‌است.) تنها ایرادی که بر این سؤال وارد است، انتخاب گزینه‌ها از میان شعرهاست. طراح یا طراحان محترم باید توجه داشته‌باشند که دستور فعلی دبیرستانی، دستور «نثر علمی-خبری معاصر» است نه دستور «شعر گذشته». شعر گذشته در حوزه‌ی دستور تاریخی بررسی می‌شود؛ به‌همین دلیل در متن درس‌های دستوری کتاب‌های زبان فارسی عمومی، هیچ بیت و مصرعی به‌عنوان مثال نیامده‌است.
۱۳	با توجه به اعلام کتاب سال سوم دبیرستان طراحی شده‌است.
۱۵	به ایهام واژه‌ی «دستان» در پاسخ سؤال‌های آزمون خارج از کشور ۱۳۸۸ نیز اشاره کرده‌بودم. «دستان» معنای زیادی دارد، از جمله: ۱- دست‌ها ۲- جادو و نیرنگ ۳- لقب زال، پدر رستم ۴- داستان و افسانه ۵- آواز و نغمه در این بیت زیبای مولانا، می‌توان «دستان» را هم «جادو و نیرنگ» معنا کرد هم «دست‌ها» (و «دست‌ها» را مجاز از یار و یاور گرفت) که با این تعبیر «دستان» دارای ایهام خواهدبود. هم‌چنین به‌دلیل آمدن «رستم» در کنار «دستان» معنای دیگر این واژه (لقب زال) نیز به ذهن خطور می‌کند که بیش‌تر به ایهام تناسب نزدیک است تا ایهام کامل. تشبیه این بیت در اضافه‌ی تشبیه‌ی «لب لعل» دیده‌می‌شود. «نبیند روی من زردی» کنایه دارد. هیچ‌یک از دو مصراع را نمی‌توان مثال مصراع دیگر دانست؛ بنابراین وجود اسلوب معادله در این بیت رد می‌شود.
۱۷	انتخاب راه درست برای حل چنین تست‌هایی بسیار مهم است. باید ابتدا با یک آرایه‌ی نسبتاً واضح و کم‌بسامد کار را شروع کنیم. در این تست، حس‌آمیزی بهترین انتخاب است؛ حُب کدام بیت حس‌آمیزی دارد؟ بله فقط بیت «ب» ⇐ گزینه‌ی ۲ و ۳ حذف می‌شود. حالا کارمان را با یک آرایه‌ی دیگر ادامه می‌دهیم تا به پاسخ برسیم.
۲۰	معنا و مفهوم بیت چهارم: نزد زاهدان متعصب از صفای سینه‌ی عاشقان سخن مگو زیرا هیچ‌کس در برابر چهره‌ی سیاه و نازیبای بردگان سیاه، آینه نمی‌گیرد ⇐ سخن زیبای عشق را در حضور زاهدان خشک مغز بی‌خبر از ذوق عشق بر زبان نیاور ⇐ به بیت متن سؤال نزدیک است.
۲۱	مفهوم بیت سوم، نصیحت‌ناپذیری عاشقان سرمست و شوریده‌حال است و مضمون سه بیت دیگر، تأثیر مثبت نوای موسیقی بر انسان و حیوان.
۲۲	مفهوم مشترک گزینه‌های ۱ تا ۳ تقابل عقل و عشق است که رسیدن به آن در بیت اول، نیاز به درک ادبی بالا دارد (یا تمرین و آگاهی قبلی دارد).
۲۳	مفهوم بیت دوم: امیدواری عاشق به وصال یار مفهوم سه بیت دیگر: با رسیدن به معشوق نیز آتش عشق عاشق فروکش نمی‌کند.

*** پرسش‌های غیراستاندارد یا نادرست**

شماره پرسش	توضیح
۷	«مداد پاک‌کن» فشرده‌ی این جمله است: «وسیله‌ای که مداد را پاک می‌کند» و این جمله، یک جمله‌ی چهارجزئی با مفعول و مسند است نه یک جمله‌ی سه‌جزئی با مفعول. بنابراین طراح (طراحان) محترم در این سؤال، دچار یک اشتباه کوچک علمی شده‌اند؛ اما با توجه به واژه‌های گزینه‌های دیگر، انتخاب این گزینه برای دانش‌آموزان ممکن بود، گرچه مطمئناً دانش‌آموزان دقیق و نکته‌بین دچار شک و سردرگمی شده‌اند.
۱۲	نام درست رمان الکساندر دوما «لاله‌ی سیاه» (Tolipe noire) است نه «لانه‌ی سیاه» که در نقد آخرین آزمون تعاونی سنجش نیز به آن اشاره شده‌بود!
۲۵	سهراب در این بخش از شعر «صدای پای آب» همه‌ی طبیعت را در حال ستایش و نیایش می‌بیند. این مضمون به روشنی در بیت‌های اول و چهارم دیده‌می‌شود؛ اما در بیت دوم و سوم چنین نیست. بیت دوم آشکارا از رازداری سخن می‌گوید که با مفهوم شعر متن سؤال ارتباطی ندارد. بیت سوم نیز به مستی و نشاط طبیعت در فصل بهار اشاره دارد نه نیایش و حمد الهی. این بیت، دومین بیت از غزل زیبای مولاناست که این‌گونه آغاز می‌شود: «مه‌ی رفت و بهمن هم، بیا که نوبهار آمد / زمین سرسبز و خرم شد، زمان لاله‌زار آمد درختان بین که چون مستان همه گیجند و سرجنبان / صبا برخواند افسونی که گلشن بی‌قرار آمد سمن را گفت نیلوفر که پیچاپیچ من بنگر / چمن را گفت اشکوفه که فضل کردگار آمد ...» همان‌طور که می‌بینید، دست‌کم آغاز این غزل، چیزی نیست جز توصیف سرخوشی و ولوله‌ی طبیعت در فصل بهار. بهتر است انصاف به خرج دهیم و این تست را که می‌توانست با دقت بیشتر به یکی از پرسش‌های زیبای این آزمون تبدیل شود، از گردونه‌ی آزمون و سنجش حذف کنیم.

به امید پیروزی و سربلندی میهن عزیزمان، ایران!

دکتر هامون سبطی

دوستان عزیز از آقای دکتر سبطی خواهش کرده‌ایم که پاسخ‌گوی سؤالات شما در درس زبان و ادبیات فارسی باشند. شما می‌توانید سؤالات خود را در قسمت حرف‌های شما (در صفحه‌ی اصلی سایت نشر دریافت) برای ما بفرستید و منتظر پاسخ آن باشید.

رشته‌ی علوم انسانی

(شنبه ۸۹/۴/۱۲)

* نگاه کلی

بچه‌ها سلام، ببخشید که زودتر از این نتوانستم در خدمتان باشم. از ته دل به شما خسته نباشید می‌گویم، چون حالا وقت گفتنِ یک «خسته نباشید» جانانه به شماست (اگر نقد آخرین آزمون تعاونی سنجش را خوانده‌باشید، بیش‌تر متوجه منظورم می‌شوید). بعید می‌دانم که در پاسخ‌دادن به پرسش‌های ادبیات ناموفق بوده‌باشید؛ می‌دانید چرا؟ چون اگر این‌طور بود به سایت ما سر نمی‌زدید و حوصله‌ی پی‌گیری نقد این آزمون را نداشتید! قبول دارید؟!
خُب، پس با این پیش‌داوری منطقی و امیدوارکننده، برویم به سراغ نقد آزمون ادبیات شما. آزمون سختی بود. به سختی آزمون‌های ادبیات چند سال گذشته؛ بنابراین درصد بالای ۵۰ قابل قبول؛ درصد بالای ۶۰ خوب و درصدهای بالای ۷۰ خیلی خوب تا عالی به حساب می‌آید.
شیوه و نگرش طرح سؤال‌های ادبیات امسال تفاوت چندانی با سال‌های گذشته ندارد. حد انتظار طراح یا طراحان محترم از داوطلبان بالاتر از انتظاری است که اغلب دبیران محترم ادبیات در کلاس‌های درس از دانش‌آموزان خود دارند. با این حال آزمون ادبیات عمومی شما نسبت به چهار گروه آزمایشی دیگر آزمونی کم‌غلط‌تر و اندکی ساده‌تر به حساب می‌آید که نشانه‌ی بخت‌بیدار شماست!

* پرسش‌های ابتکاری و نو

شماره‌ی پرسش	توضیح
۶	از مبحث «شیوه‌ی عادی و شیوه‌ی بلاغی بیان جمله‌ها» هنوز در آزمون سراسری سال‌های گذشته سؤال‌ی طرح نشده‌بود. (در گزینه‌های ۲، ۳ و ۴، فعل در پایان جمله نیامده‌است یا نهاد اولین گروه جمله نیست و به‌همین دلیل شیوه‌ی بیان را از حالت عادی به حالت بلاغی تبدیل کرده‌است.) تنها ایرادی که بر این سؤال وارد است، انتخاب گزینه‌ها از میان شعرهاست. طراح یا طراحان محترم باید توجه داشته‌باشند که دستور فعلی دبیرستانی، دستور «نثر علمی- خبری معاصر» است نه دستور «شعر گذشته». شعر گذشته در حوزه‌ی دستور تاریخی بررسی می‌شود؛ به‌همین دلیل در متن درس‌های دستوری کتاب‌های زبان فارسی عمومی، هیچ بیت و مصراع‌ی به‌عنوان نمونه و مثال نیامده‌است.
۱۱	این نوع تست برای اولین بار در آزمون سراسری امسال مطرح شده‌است. (بر پایه‌ی تمرین‌های ساختمان واژه‌ی ۱ در کتاب زبان فارسی ۳).
۲۳	این شیوه‌ی طرح سؤال در آزمون سراسری نسبتاً تازگی دارد و پاسخ‌گفتن به آن‌ها در گرو آشنایی با معنای بیت‌ها و ماجرای کلی درس است.

*** پرسش‌های دشوار یا وقت‌گیر**

شماره پرسش	توضیح
۹	همیشه شمارش واژه‌ها و تکواژها در عبارات‌های طولانی، وقت‌گیر و پرمخاطره است!
۱۵	تشخیص این‌که در جمله‌ی «انسان دلی است»، «انسان» به «دل» مانند شده‌است نیازمند شناخت کامل آرایه‌ی تشبیه و البته اندکی بی‌توجهی به ذوق سلیم است! زیرا زیباتر این است که جمله‌ی «انسان دلی است» را این‌گونه تعبیر کنیم: «انسان فقط دل است.» هم‌چنین وجود جناس تام در گزینه‌ی دوم (جهان: ۱- دنیا ۲- جهنده و زودگذر) و گزینه‌ی سوم (دونان: ۱- پستان و بی‌قیمتان ۲- دو قرص نان) توجه هر پاسخ‌دهنده‌ای را به خود جلب می‌کند و در واقع وقت او را می‌گیرد!
۱۶	«ماه» و «خورشید» استعاره از چهره‌ی یار هستند که مژگان و ابروی او هم‌چون خنجر و کمانی در آن جلوه‌گری می‌کنند!
۱۹	بیت گزینه‌ی اول به‌ظاهر شبیه بیت صورت سؤال است اما از نظر مفهومی هیچ ارتباطی با آن ندارند.

*** پرسش‌های غیراستاندارد یا نادرست**

شماره پرسش	توضیح
۳	هم گزینه‌ی ۲ درست است هم گزینه‌ی ۳!
۸	«فقای مراقبت» و «گریبان مکاشفت» می‌توانند در برخی جمله‌ها به‌عنوان اضافه‌ی اقترانی نیز به‌کار روند.
۱۰	اگر منظور طراح یا طراحان محترم از وابسته‌ی مضاف‌الیه، همان معنای رایج آن در متون دستوری، یعنی وابسته‌ی متعلق به مضاف‌الیه (وابسته‌ی وابسته) باشد، گزینه‌ی ۳ تنها پاسخ درست این پرسش است (که مطابق با کلید اولیه‌ی سایت سازمان سنجش است)؛ زیرا در عبارت «لازمه‌ی رسیدن به اوج مراتب انسانی»، «مراتب» مضاف‌الیه «اوج» است و «انسانی»- که واژه‌ای مشتق است- وابسته‌ی «مراتب» است، پس وابسته‌ی مضاف‌الیه است. اما اگر منظور از «وابسته‌ی مضاف‌الیه»، وابسته‌ای از نوع مضاف‌الیه باشد، هم در گزینه‌ی ۳ یک مضاف‌الیه مشتق دیده‌می‌شود (رسیدن) هم در گزینه‌ی ۴ (بی‌گناهی). به‌رحال این تست ابهام دارد.
۱۴	مطمناً طراحان محترم بهتر از بنده می‌دانند که نویسنده‌ی «سیره‌ی رسول الله»، «ابن هشام» است و «قاضی ابرقو» مترجم این اثر. اشتباهی که به‌ناخواست وارد کتاب درسی شده، نباید در تست‌های آزمون سراسری نیز تکرار شود.
۱۷	گناه‌شمرده‌شدن دانش و فضل در گزینه‌ی دوم، متناقض‌نما نیست؟ هم‌چنین بهتر آن است که واژه‌ی «سخت» را در گزینه‌ی چهارم، دارای «ایهام تناسب» بدانیم زیرا معنای آن در این بیت «بسیار» است و معنی دوم آن (دشوار) تنها به ذهن خطور می‌کند.

به امید پیروزی و سربلندی میهن عزیزمان، ایران!

دکتر هامون سبطی

رشته‌ی زبان‌های خارجی

(جمعه ۸۹/۴/۱۱)

* نگاه کلی

بچه‌ها سلام، ببخشید که کمی دیر نوبت به شما رسید! اما از ته دل به شما خسته نباشید می‌گویم، چون حالا وقت گفتنِ یک «خسته نباشید» جانانه به شماست (اگر نقد آخرین آزمون تعاونی سنجش را خوانده‌باشید، بیش‌تر متوجه منظورم می‌شوید). بعید می‌دانم که در پاسخ‌دادن به پرسش‌های ادبیات ناموفق بوده‌باشید؛ می‌دانید چرا؟ چون اگر این‌طور بود به سایت ما سر نمی‌زدید و حوصله‌ی پی‌گیری نقد این آزمون را نداشتید! قبول دارید؟!

خُب، پس با این پیش‌داوری منطقی و امیدوارکننده، برویم به سراغ نقد آزمون ادبیات شما. مثل همیشه آزمون ادبیات شما، آزمون سختی بود. به‌سختی آزمون‌های ادبیات چند سال گذشته؛ بنابراین درصد بالای ۵۰ قابل‌قبول؛ درصد بالای ۶۰ خوب و دیگر درصدهای بالای ۷۰ خیلی خوب تا عالی به حساب می‌آید.

شیوه و نگرش طرح سؤال‌های ادبیات امسال تفاوت چندانی با سال‌های گذشته ندارد. حد انتظار طراح یا طراحان محترم از داوطلبان بسیار بسیار بالاتر از انتظاری است که اغلب دبیران محترم ادبیات در کلاس‌های درس از دانش‌آموزان خود دارند. در پرسش‌های مربوط به مبحث «تناسب مفهومی» و هم‌چنین «آرایه‌های ادبی» ۴۵ بیت مطرح‌شده‌است که ۳۸ بیت آن، از متون خارج از کتاب‌های درسی انتخاب شده‌است. روشن است که خواندن، معناکردن و تحلیل‌نمودن ۳۸ بیت خارج از کتاب، در زمانی کوتاه و آن هم سر جلسه‌ی کنکور، نیاز به آشنایی نسبتاً گسترده با ادبیات فارسی و تمرین و مطالعه‌ی سنجیده و کارآمد دارد که بدون شک با خواندن خطبه‌خط کتاب درسی و ازبرکردن یک‌سری نکته‌ی کلیشه‌ای و عاری از ذوق و زیبایی به‌دست نمی‌آید. البته ایرادهایی هم بر نوع طراحی سؤال‌ها وارد است؛ از جمله:

۵- خواستن معنای واژه‌ها، خارج از متن

۶- طرح پرسش‌های املا از متون پرتکلف و گهگاه بی‌مایه‌ی گذشتگان که امروزه هیچ کاربردی ندارند. (این نوع نثر در برابر نثر پویا و زنده‌ی معاصر، حرفی برای گفتن ندارد و به‌همین دلیل به‌کُنج فراموشی رانده‌شده‌است.)

۷- بی‌توجهی به برخی از دقایق و ظرافت‌های دستوری که دست‌کم در یکی دو دهه‌ی اخیر مورد توجه دستورنویسان و صاحب‌نظران قرار گرفته‌است.

۸- طرح پرسش از نکته‌هایی که دبیران و حتی دستورنویسان بر سر آن‌ها اختلاف‌نظر دارند!

با این حال در مقایسه با بسیاری از آزمون‌ها، این آزمون سنجیده، پخته و پرمحتوا بوده‌است که جای سپاس دارد؛ به یاد این بیت حافظ افتادم که:

«چو قسمت ازلی بی‌حضور ما کردند / گر اندکی نه به وفق رضاست، خرده‌مگیر»

* پرسش‌های ابتکاری و نو

شماره پرسش	توضیح
۶	از مبحث «شیوه‌ی عادی و شیوه‌ی بلاغی بیان جمله‌ها» هنوز در آزمون سراسری سال‌های گذشته سؤالی طرح نشده بود. (در گزینه‌های ۱، ۲ و ۳، فعل در پایان جمله نیامده است و به همین دلیل شیوه‌ی بیان را از حالت عادی به حالت بلاغی تبدیل کرده است.) تنها ایرادی که بر این سؤال وارد است، انتخاب گزینه‌ها از میان شعرهاست. طراح یا طراحان محترم باید توجه داشته باشند که دستور فعلی دبیرستانی، دستور «نثر علمی-خبری معاصر» است نه دستور «شعر گذشته». شعر گذشته که در حوزه‌ی دستور تاریخی بررسی می‌شود؛ به همین دلیل در متن درس‌های دستوری کتاب‌های زبان فارسی عمومی، هیچ بیت و مصرعی به‌عنوان مثال نیامده است.
۸	این نوع تست برای اولین بار در آزمون سراسری امسال مطرح شده است. (بر پایه‌ی تمرین‌های ساختمان واژه‌ی ۱ در کتاب زبان فارسی ۰۳)
۱۱	از نقش‌های تبعی (معطوف، بدل و تکرار) برای اولین بار در آزمون سراسری پرسشی طرح شده است.
۱۹	توضیحش خواهد آمد.

* پرسش‌های دشوار یا وقت‌گیر

شماره پرسش	توضیح
۲	تنها تفاوت گزینه‌ی ۱ و ۲ معنای دقیق‌تر خایب (بی‌بهره و ناامید) است که در گزینه‌ی ۲ آمده است.
۳	«پایمردی» یک اسم است، پس باید آن را «شفاعت» یا «دستیاری حکومت» معنا کرد نه «دستیار حکومت».
۴	رسیدن به این‌که «صلاح صحبت» املائی درست این ترکیب است نه «صلاح صبت» کار دشواری است.
۶	توضیحش آمد.
۸	«سرباز» را، هم به‌عنوان صفت به‌کار می‌بریم (مثلاً سالن سرباز) هم به‌عنوان یک اصطلاح نظامی که در این حالت فشرده‌ی یک جمله‌ی سه‌جزئی با مفعول است: سرباز = کسی که سرش را (در راه میهنش) می‌بازد!
۹	اگر ابتدا به دنبال واژه‌های مرکب می‌گشتید، می‌دید که تنها در گزینه‌ی چهارم، واژه‌ی مرکب به‌چشم می‌خورد: آتش‌فشان (پُر‌آوازه: پر + آواز + ه ← مشتق - مرکب)
۱۱	«و» در گزینه‌ی چهارم میان دو جمله آمده است و هم‌پایه‌ساز دو جمله است، درحالی‌که «او عطف» واژه‌ها و گروه‌ها را درون یک جمله هم‌پایه می‌کند.
۱۲	از مطالب اعلام سال دوم طرح شده است.
۱۳	مربوط به اعلام سال سوم می‌شود.
۱۴	معمولاً دانش‌آموزان در به‌خاطر سپردن ویژگی‌های دوره‌های شعر نیمایی مشکل دارند، زیرا این مطالب برای آن‌ها حلاجی و تحلیل نمی‌شود.
۱۷	طراح (طراحان) محترم میان «لب» و «شبان» (شَب + ان) جناس قائل شده‌اند که کمی نامتعارف است و کم‌تر دانش‌آموزی به چنین جناس‌هایی توجه دارد.

۱۹	باید توجه می‌کردید که اول «نرگس» گل می‌دهد و بعد شکوفه‌ها می‌شکفند. در تقویم سریانی نیز «آزار» قبل از «نیسان» است.
۲۲	در تمام بیت‌ها، عاشق به عشق دورادور خود با معشوق راضی است اما در بیت گزینه‌ی دوم، عاشق در کنار معشوق است و دست از زلف و گیسوی او هم برنمی‌دارد!
۲۵	همه‌ی گزینه‌ها از پنهان‌نماندنِ راز عشق سخن می‌گویند اما در گزینه‌ی چهارم، این نگاهِ دو دیده‌ی عاشق است که راز عشق را برملا می‌سازد هم‌چنان‌که در متن صورت سؤال نیز.

* پرسش‌های غیراستاندارد یا نادرست

شماره پرسش	توضیح
۷	طراح (طراحان) محترم، در این جمله، «ارائه» و «ارزش‌یابی» را مسند به‌شمار آورده‌اند؛ درحالی‌که هر مسندی قابلیت همراه‌شدن با فعل «بودن» را دارد، اما این دو واژه این‌گونه نیستند؛ مثلاً جمله‌ی «قواعد و شناخت زبان فارسی و کاربرد درست آن به‌گونه‌ای درهم‌تنیده، ارائه و ارزش‌یابی است.» جمله‌ای کاملاً نادرست‌ورمند و ناپذیرفتنی است. واقعیت این است که «می‌شود» در این عبارت، معادل صورت مجهول فعل «کرد» است که در این کاربرد مسند نمی‌پذیرد. (دبیران بزرگوار و به‌ویژه طراحان محترم آزمون سراسری می‌توانند این کاربرد رایج و مهم فعل «شدن» را در پیوست درس دوازدهم در جلد دوم کتاب «زبان فارسی، راهبردهای یاددهی-یادگیری»، انتشارات مبتکران، مطالعه بفرمایند.)

به امید پیروزی و سربلندی میهن عزیزمان، ایران!

دکتر هامون سبطی

دوستان عزیز از آقای دکتر سبطی خواهش کرده‌ایم که پاسخ‌گوی سؤالات شما در درس زبان و ادبیات فارسی باشید. شما می‌توانید سؤالات خود را در قسمت حرف‌های شما (در صفحه اصلی سایت نشر دریافت) برای ما بفرستید و منتظر پاسخ آن باشید.

رشته‌ی هنر

(پنج‌شنبه ۱۰/۴/۸۹)

* نگاه کلی

بچه‌ها سلام، ببخشید که زودتر از این نتوانستم در خدمتان باشم. از ته دل به شما خسته نباشید می‌گویم، چون حالا وقت گفتن یک «خسته نباشید» جانانه به شماست (اگر نقد آخرین آزمون تعاونی سنجش را خوانده‌باشید، بیش‌تر متوجه منظورم می‌شوید).

خُب، برویم به سراغ نقد آزمون ادبیات شما. آزمون سختی بود. به‌سختی آزمون‌های ادبیات چند سال گذشته و به‌دلیل بالابودن تعداد سؤال‌های غلط و غیراستاندارد، حتی سخت‌تر از آن‌ها؛ بنابراین درصد بالای ۴۰ قابل‌قبول؛ درصد بالای ۵۵ خوب و درصدهای بالای ۶۵ خیلی خوب تا عالی به‌حساب می‌آید.

شیوه و نگرش طرح سؤال‌های ادبیات امسال تفاوت چندانی با سال‌های گذشته ندارد. حد انتظار طراح یا طراحان محترم از داوطلبان بسیار بالاتر از انتظاری است که اغلب دبیران محترم ادبیات در کلاس‌های درس از دانش‌آموزان خود دارند. در پرسش‌های مربوط به مبحث «تناسب مفهومی» و هم‌چنین «آرایه‌های ادبی» ۴۴ بیت مطرح‌شده‌است که ۳۹ بیت آن، از متون خارج از کتاب‌های درسی انتخاب شده‌است. روشن است که خواندن، معناکردن و تحلیل‌نمودن ۳۹ بیت خارج از کتاب، در زمانی کوتاه و آن هم سر جلسه‌ی کنکور، نیاز به آشنایی نسبتاً گسترده با ادبیات فارسی و تمرین و مطالعه‌ی سنجیده و کارآمد دارد که بدون شک با خواندن خطبه‌خط کتاب درسی و ازبرکردن یک‌سری نکته‌ی کلیشه‌ای و عاری از ذوق و زیبایی به‌دست نمی‌آید. البته ایرادهایی هم بر نوع طراحی سؤال‌ها وارد است؛ از جمله:

- ۱- خواستن معنای واژه‌ها، خارج از متن
- ۲- طرح پرسش‌های املا از متون پرتکلف و گهگاه بی‌مایه‌ی گذشتگان که امروزه هیچ کاربردی ندارند.
- ۳- بی‌توجهی به برخی از دقایق و ظرافت‌های دستوری که دست‌کم در یکی دو دهه‌ی اخیر مورد توجه دستورنویسان و صاحب‌نظران قرار گرفته‌است.
- ۴- کم‌دقتی در طرح برخی از پرسش‌های تناسب مفهومی و در نظر نگرفتن برداشت‌های متفاوت و چندگانه از یک بیت.

حالا چرا باید پراشکال‌ترین آزمون ادبیات از میان این پنج گروه آزمایشی نصیب شما بچه‌های هنری شود، جداً نمی‌دانم؛ یاد این بیت حافظ افتادم که:

آسمان کشتی ارباب هنر می‌شکند / تکیه آن به که بر این بحر معلق نکنیم!

* پرسش‌های ابتکاری و نو

شماره پرسش	توضیح
۶	این نوع سؤال که مربوط به تمرین‌های درس ساختمان واژه ۱ (کتاب زبان فارسی ۳) است برای اولین بار در آزمون سراسری ۸۹ مطرح شده است.
۹	در آزمون‌های سال‌های اخیر اضافه‌ی استعاری، مستقیماً موضوع پرسش قرار نگرفته بود. به‌رحال چون اضافه‌ی استعاری، گونه‌ای از آرایه‌ی استعاره‌ی مکینه است، باید آن را بشناسیم.
۱۰	مبحث «جابه‌جای ضمیر پیوسته» از مباحث مورد توجه اغلب دبیران محترم ادبیات در کلاس‌های درس است که خلاصه پای آن به آزمون سراسری نیز باز شد! (در کتاب «تناسب مفهومی» نشر دریافت، تمرین‌های زیادی در این زمینه وجود دارد.)
۱۱	تأحدی شیوه‌ی طرح گزینه‌ها نو و ابتکاری است. هم‌چنین تاکنون ساختمان جمله‌هایی که در آن‌ها فعل مرکب سه جزئی (حرف اضافه + اسم + فعل) مانند «به جان آمدن» به‌کاررفته باشد، در آزمون سراسری مورد پرسش قرار نگرفته بود.
۱۸	خواستن معنای واژه‌ها- به‌ویژه «واژه‌های کلیدی» مانند «به‌جای»- درون بیت و عبارت، شیوه‌ی زیبایی برای طرح پرسش از معنای بیت است؛ زیرا تا معنای کل بیت مفهوم نباشد، نمی‌توان در مورد معنای واژه‌های چند معنایی درون آن به نتیجه رسید؛ مثلاً «به‌جای» در بیت دوم همان معنای رایج «به‌جای» را در فارسی امروز می‌دهد (در عوض) اما در سه بیت دیگر به معنای قدیمی آن، یعنی «در حق» آمده است.
۲۰	توضیحش همان است که در بالا آمده است. («سواد» در گزینه‌های ۱ تا ۳ به معنای آبادی یا حومه‌ی شهر است اما در گزینه‌ی چهارم به معنی «نوشته» (کاغذی که بر اثر نوشتن سیاه شده) آمده است.)

* پرسش‌های دشوار یا وقت‌گیر

شماره پرسش	توضیح
۷	روش حل سریع این‌گونه تست‌ها این است که ابتدا به دنبال واژه‌ی مرکب بگردیم و بعد ببینیم که آیا «وابسته‌ی مضاف‌الیه» هست یا نه. البته این سؤال ابهام و اشکال علمی نیز دارد که به آن خواهیم رسید.
۹	توضیحش آمد.
۱۰	تشخیص این‌که در بیت اول جای اصلی ضمیر «م» پس از «دل» است نه «یک»، تنها از دانش‌آموزی ساخته است که قبلاً در این زمینه تمرین کافی داشته باشد.
۱۲	در طرح این سؤال از مطالب اعلام سال سوم دبیرستان استفاده شده است که کار را سخت می‌کند.
۱۳	در این جا طراح محترم متهم بر خشخاش گذاشته است: اسرار التوحید در سه باب نوشته شده است نه سه بند. «کشف‌المحجوب» منثور است نه منظوم. عطار تنها یک کتاب منثور دارد نه پندری اثر منثور.
۱۴	باز هم اعلام کتاب سال سوم!
۱۶	اگر ابتدا فقط به دنبال آرایه‌ی تشخیص می‌گشتید، گزینه‌های اول و سوم حذف می‌شد و امکان رسیدن به پاسخ بیش‌تر می‌بود.

توضیحش آمد.	۱۸
توضیحش آمد.	۲۰

* پرسش‌های غیراستاندارد یا نادرست

شماره پرسش	توضیح
۷	<p>هر فرد آشنا با دستور «وابسته‌ی مضاف‌الیه» را چنین معنا می‌کند: وابسته‌ای که متعلق به مضاف‌الیه است، مثلاً مضاف‌الیه مضاف‌الیه یا صفت مضاف‌الیه؛ اما گویا منظور طراح یا طراحان محترم این تست از «وابسته‌ی مضاف‌الیه»، «وابسته‌ای از نوع مضاف‌الیه» بوده‌است که با این تعبیر غیرتخصصی باز هم به زحمت می‌توان گزینه‌ی چهارم را قبول کرد، زیرا در گروه «درون مایه‌ی داستان‌های داستان‌سرایان معاصر» «داستان» مضاف‌الیه است و «داستان‌سرا» «مضاف‌الیه مضاف‌الیه» نه مضاف‌الیه (با این تعبیر از ترکیب «وابسته‌ی مضاف‌الیه» تست ۱۰ آزمون عمومی انسانی غلط است و دو جواب درست دارد). اما اگر «وابسته‌ی مضاف‌الیه» تعبیر اول را از در نظر داشته‌باشیم (که در تست ۱۰ رشته‌ی ریاضی و فنی تنها با همین تعبیر به پاسخ می‌رسیم)، این تست دو پاسخ دارد: گزینه‌ی ۲ و ۴. در گزینه‌ی دوم «شاعر» مضاف‌الیه «قصاید» است و «قصیده‌سرا» وابسته‌ی «شاعر» است؛ یعنی وابسته‌ی مضاف‌الیه است؛ هم‌چنین «قصیده‌سرا» واژه‌ی مرکب است.</p> <p>در گزینه‌ی چهارم «داستان» مضاف‌الیه «درون مایه» است و «داستان‌سرا» - که واژه‌ای مشتق - مرکب است - این هم وابسته‌ی «داستان»؛ یعنی وابسته‌ی مضاف‌الیه است.</p> <p>منصافه آن است که این پرسش پرابهام حذف شود.</p>
۸	<p>این عبارت دارای ۲۷ واژه و ۴۰ تکواژ است که چنین پاسخی در گزینه‌ها دیده‌ نمی‌شود:</p> <p>پیام / - / یک / داستان / هم + ان / روح / - / حاکم / بر / داستان / و / درون + مایه / ی / آن / است + Ø / نتیجه + ای / کل + ی / در + مورد + - / زنده + ی / است + Ø / که / داستان / آشکار + آن / را / بیان + کرد + ه + است + Ø</p>
۲۱	<p>بیت صورت سؤال آشکارا از بی‌وفایی دنیا سخن می‌گوید که این مضمون در مصراع دوم بیت چهارم نیز دیده‌شود: «که بی ما بگردد بسی روزگار». مفهوم بیت گزینه‌ی نخست ناسازگاری جهان با انسان است که آن را نیز می‌توان مرتبط با بیت صورت سؤال دانست؛ پس دست‌کم این تست دو پاسخ درست دارد.</p>
۲۲	<p>مفهوم بیت صورت سؤال، «لزوم تحمل رنج و سختی در مسیر عشق است» که به‌نوعی در همه‌ی بیت‌های غزل مولانا دیده‌می‌شود؛ اما تأکید این چهار بیت بر این است که عاشقان جور و جفای یار را بر مهر و وفای اغیار برتری می‌دهند که این موضوع در بیت دوم نیز آشکارا دیده‌می‌شود:</p> <p>گرچه جان از وی ندید آلا جفا / از وفاها بر امید او رمید</p> <p>معنای بیت: اگرچه جان ما از معشوق به‌جز جفا ندید اما به امید رسیدن به معشوق (یا حتی رسیدن به جفای معشوق) از وفاداری دیگران می‌رمد و بیزار است. بنابراین هر چهار گزینه‌ی این تست یک ساز می‌زنند و یک سخن می‌گویند و چرا طراح محترم گزینه‌ی دوم را ناساز پنداشته‌است، خدا می‌داند؟! </p>

<p>مفهوم مشترک و اصلی هر چهار بیت، بی‌توجهی عارفان و عاشقان خدا به دنیا و آخرت است. اگر طراح (طراحان) محترم مفهوم فرعی دیگری را ملاک تفکیک این چهار بیت در نظر گرفته‌اند، پای سلیقه و برداشت شخصی را به این تست‌ها گشوده‌اند که جداً باید از آن خودداری کرد تا این میدان همچنان فراخ بماند و عرصه بر دانش‌آموز و معلم تنگ نشود.</p> <p>لطفاً بزرگوارانه از این تست چشم‌پوشی کنید!</p>	<p>۲۳</p>
---	-----------

به امید پیروزی و سربلندی میهن عزیزمان، ایران!

دکتر هامون سبطی

دوستان عزیز از آقای دکتر سبطی خواهش کرده‌ایم که پاسخ‌گوی سوالات شما در درس زبان و ادبیات فارسی باشند. شما می‌توانید سوالات خود را در قسمت حرف‌های شما (در صفحه‌ی اصلی سایت نشر دریافت) برای ما بفرستید و منتظر پاسخ آن باشید.